

**ITINERARI FORMATIU UNITAT DOCENT D'OTORINOLARINGOLOGIA
HOSPITAL SANTA CREU I SANT PAU**

Especialitat **Otorinolaringologia** **Data revisió itinerari: març 2019**

Cap de la unitat docent: Miquel Quer Agustí

**Tutors : Júlia de Juan
Jacinto García**

Data d'aprovació per la comissió de docència: : 13 de novembre 2019

1- Introducció:

El programa de formació sanitària especialitzada (FSE) es basa principalment en l'aprenentatge assistencial tutelat, de manera que el resident vagi adquirint de manera progressiva experiència en la presa de decisions, habilitats i actituds pròpies de la seva especialitat. El real Decret 183/2008 publicat al febrer 2008 insisteix en la necessitat d'establir un sistema de supervisió progressiu, per què el resident vagi adquirint autonomia, i s'han de delimitar uns nivells de responsabilitat per cada any de residència, i també per a cada tècnica o àrea de coneixement. Així, a **ORL**, hi han algunes tècniques que han de ser conegudes per tots els residents des dels primers mesos i d'altres, en canvi, no es consideren fonamentals per a la formació bàsica d'un especialista, i el resident purament ha de conèixer-les i haver-les presenciats.

Si bé el tutor docent és el principal responsable de la formació del resident i qui ha d'establir quin grau d'autonomia té a cada moment, el Real Decret estableix el deure general de supervisió de tot el personal facultatiu que treballa a un centre docent, i per tant tot el Servei participa en aquesta tasca.

En cada una de les àrees de rotació s'ha establert un protocol de supervisió, adquisició de competències i nivell d'autonomia del resident segons els objectius docents generals i específics marcats.

Els nivells tant de responsabilitat com d'habilitats a assolir estan dividits entre:

- **Nivell 1:** activitats realitzades directament pel resident, sense necessitat d'una tutorització directa. El resident executa, i posteriorment informa.
- **Nivell 2:** activitats realitzades directament pel resident sota supervisió.
- **Nivell 3:** activitats realitzades pel personal sanitari del centre i observades i/o assistides en la seva execució pel resident.

2- Durada de la formació

4 anys

3- Objectius generals

Segons especifica l'ordre SCO/1262/2007, l'objectiu general del programa formatiu d'Otorinolaringologia és dotar al resident d'habilitats suficients per desenvolupar l'activitat d'Otorinolaringòleg/òloga general. S'ha de possibilitar que el resident pugui adquirir competència en els procediments diagnòstics i terapèutics propis de l'especialitat.

A més, es fa particular èmfasi en els aspectes ètics de la pràctica mèdica, la gestió dels recursos sanitaris i el treball en equip. Finalment es demana inculcar al resident l'interès per la recerca científica.

Amb aquesta perspectiva hem dissenyat un pla formatiu que s'adapta a l'estructura del nostre servei i la seva estructura en unitats funcionalment independents. Així, els residents realitzen dos rotacions semestrals per cadascuna de les unitats del servei de forma no consecutiva a partir de R2. El rol del resident a cada rotació canvia tal com s'especifica més endavant, incrementant-se la complexitat i l'autonomia del resident/a durant la segona rotació.

4- Objectius Específics

QUADRE DE ROTACIONS

ANY	SERVEI	MESOS
R1	ORL General	10
	Cirurgia Plàstica	2
R2-R3	Otologia 1	6
	Rinologia 1	6
	Laringologia 1	6
R3-R4	Otologia 2	6
	Rinologia 2	6
	ORL Hospital General de Asturias*(de R3)	1
	Laringologia 2	6

(* Unitat en que s'ha establert un pacte entre institucions per a la realització sistemàtica de la rotació; es rebaixarà 1 mes d'alguna de les altres 3 rotacions, segons el calendari)

PRIMER ANY DE RESIDÈNCIA:

1- ROTACIÓ GENERAL PER ORL (10 mesos)

En aquest període es busca que l' R1 tingui el primer contacte amb la patologia més habitual i adquireixi les habilitats i coneixements que li permetin tenir una ràpida adaptació a les futures rotacions. Totes les seves accions són tutelades. El resident realitza primeres visites, urgències, passa visita a sala i va a quiròfan sempre al costat d'un adjunt del servei. No realitza cap activitat amb un nivell de supervisió 1 (N1)

Competència / Habilitat	Nivell de Respons.
Anamnesi general i específica de patologia ORL	3-2
Otoscòpia	3-2
Audiometria tonal y verbal	3
Impedanciometria	3
Extracció de taps de cera i cossos estranys del conducte auditiu	3-2
Rinoscòpia anterior y endoscòpia nasal	3-2
Exploració microscòpica de l'orella	2
Resolució d'urgències no quirúrgiques	3-2
Epistaxis: taponament anterior i posterior	3-2
Inspecció i palpació cervicofacial	2
Examen clàssic i endoscòpic d'orofaringe i cavitat oral	2
Examen per laringoscòpia indirecta i endoscòpia d'hipofaringe i laringe	2
Traqueotomia reglada	2
Exploració clínica de las glàndules salivals	2

2- CIRURGIA PLÀSTICA: (2 mesos)

Els objectius docents d'aquesta rotació, implantada en aquesta última revisió del programa, son millorar el coneixement del tractament de ferides traumàtiques, especialment de la cara, millorar la tècnica bàsica de sutura i fer una primera aproximació del pacient tractat amb penjalls microanastomosats.

Competència / Habilitat	Nivell de Respons.
Tractament de ferides traumàtiques	3-2
Tècniques bàsiques de sutura de ferides	3-2
Cura postoperatòria de penjalls regionals i microanastomosats	3

A partir del segon any de residència, s'estableixen 2 rotacions de 6 mesos en cada una de les 3 seccions del Servei, la primera durant R2 i la primera meitat de R3, i repetint-se a final de R3 i R4, amb un major un nivell d'autonomia

SEGON ANY DE RESIDÈNCIA I PRIMERA MEITAT DEL TERCER:

1- OTOLOGIA (6 mesos)

Competència	Nivell de Respons.
Otoscòpia	1
Exploració microscòpica de l'orella	1
Audiometria tonal i verbal	1
Impedanciometria	1
Laboratori d'os temporal	3-2
Extracció de taps de cera i cossos estranys del conducte auditiu	1
Realització e interpretació de proves neurofisiològiques	3

Cirurgia d'orella mitjana i externa	3
Miringotomia	3-2
Drenatges transtimpànics	3-2
Rehabilitació vestibular	3
Cures del pacient postquirúrgic	3-2
Exploració del nervi facial	1
Exploració amb potencials evocats auditius	3-2
Miringoplàsties	3-2

2- RINOLOGIA (6 mesos)

Competència	Nivell de Respons.
Rinoscòpia anterior i posterior	1
Resolució de les urgències de nas i sins no quirúrgiques	2
Epistaxis: taponament anterior i posterior	2-1
Cures endoscòpiques de cirurgia de nas i sins	3-2
Interpretació de les tècniques d'imatge de nas i sins	3-2
Tècniques d'exploració endoscòpica rígida i flexible	2-1
Exploració funcional de les fosses nasals	3-2
Coagulació endoscòpica de les arteries etmoïdal anterior i esfenopalatina	3-2
Biòpsies nasals, puncions de sins	3-2
Septoplàstia	3-2
Cirurgia endoscòpica bàsica	3-2
Cirurgia de abordatge extern	3
Rinoplàstia	3
Adenoïdectomia	2
Amigdalectomia	2
Uvulopalatoplàstia i cirurgia de la roncopatia	2

3- LARINGOLOGIA I CIRURGIA CERVICOFACIAL (6 mesos)

Competència	Nivell de Respons.
Inspecció i palpació cervicofacial	1
Examen clàssic i endoscòpic d'orofaringe i cavitat oral	1
Examen per laringoscòpia indirecta i endoscòpia d'hipofaringe i laringe	1
Traqueotomia reglada	1
Exploració clínica de les glàndules salivals	1
Resolució d'urgències no quirúrgiques de faringe, laringe i cervicals	3-2
Interpretació de les tècniques d'imatge de faringe i laringe	3-2
Exploració funcional de la deglució	3-2
Exploració estroboscòpica de la laringe	3-2
Exploració clínica de la glàndula tiroides	3-2
Interpretació de proves funcionals de la glàndula tiroides i de les glàndules paratiroides	3-2

Cures d'abordatges externs de cirurgia laringofaríngia o cervical	3-2
Biòpsies sota anestèsia local	2
Microcirurgia laríngia bàsica	2
Adenectomia. Cirurgia de quistos cervicals	2
Exèresi de càlculs ductals. Sialoendoscòpia	3-2
Cirurgia d'urgència dels abscessos periamigdalins	3-2
Cirurgia dels tumors malignes d'orofaringe i hipofaringe	3
Buidament ganglionar cervical funcional i radical	3
Penjalls pediculats cervico-toràcics per a la reconstrucció de grans defectes cervicals	3
Laringectomies parcials, totals i ampliades per via externa	3
Faringolaringuectomies. Cirurgia dels tumors malignes del si piriforme	3
Paratiroidectomia.	3
Cirurgia tiroïdal: Hemitiroïdectomia. Tiroïdectomia subtotal. Tiroïdectomia total amb i sense buidament ganglionar	3
Submaxilectomia.	3
Exèresi extracapsular de tumor benigne de glàndula paròtide.	3
Parotidectomia parcial	3

2ª MEITAT TERCER I QUART ANY DE RESIDÈNCIA

Es realitzarà la 2ª rotació en cada una de les sessions:

1- 2ª Rotació OTOLOGIA (6 mesos)

Competència	Nivell de Respons.
Laboratori d'os temporal	1
Cirurgia d'orella mitjana i externa	2-1
Mastoïdectomia	2-1
Cirurgia de traumatismes, malformacions i abordatges laterals de base de crani	3-2
Miringoplàsties	1
Cirurgia de dispositius implantables	2
Cures del pacient postquirúrgic	1
Tractaments intratimpànics	1
Avaluació d'adaptació protètica	2-1
Avaluació i maneig dels dispositius implantables	3-2
Cirurgia reconstructiva d'orella mitjana	3-2
Abordatges de base de crani, cirurgia oncològica, cirurgia d'implants coclears i cirurgia de les malformacions	3-2
Cirurgia del nervi facial	3-2

2- 2ª Rotació RINOLOGIA (6 mesos)

Competència	Nivell de Respons.
Cures endoscòpiques de cirurgia de nas i sins	1
Cures d'abordatges externs	1
Interpretació de les tècniques d'imatge de nas i sins	1
Coagulació endoscòpica de les arteries etmoïdal anterior i esfenopalatina	2-1
Biòpsies nasals, puncions de sins	1
Septoplàstia	1
Cirurgia de abordatge extern	2-1
Cirurgia endoscòpica bàsica	1
Rinoplàstia	2-1
Dacriocistorrinostomia	2-1
Cirurgia endoscòpica avançada	3-2
Cirurgia de base de crani anterior	3-2
Cirurgia de descompressió orbitària	3-2
Adenoïdectomia	1
Amigdalectomia	1
Uvulopalatoplàstia i cirurgia de la roncopatia	1

3- 2ª Rotació LARINGOLOGIA I CIRURGIA CERVICOFACIAL (6 mesos)

Competència	Nivell de Respons.
Resolució d'urgències no quirúrgiques de faringe, laringe i cervicals	1
Interpretació de les tècniques d'imatge de faringe i laringe	1
Exploració funcional de la deglució	1
Exploració estroboscòpica de la laringe	2-1
Exploració clínica de la glàndula tiroides	1
Interpretació de proves funcionals de la glàndula tiroides i de les glàndules paratiroides	2-1
Cures d'abordatges externs de cirurgia laringofaríngia o cervical	1
Biòpsies sota anestèsia local	1
Microcirurgia laríngia bàsica	1
Adenectomia. Cirurgia de quistos cervicals	1
Exèresi de càlculs ductals. Sialoendoscòpia	2-1
Cirurgia d'urgència dels abscessos periamigdalins	1
Cirurgia dels tumors malignes d'orofaringe e hipofaringe	3-2
Buidament ganglionar cervical funcional i radical	3-2
Penjalls pediculats cervico-toràcics per a la reconstrucció de grans defectes cervicals.	3-2
Microcirurgia laríngia làser i fonocirurgia complexa	2-1

Traqueotomia/ laringotomia d'extrema urgència	1
Laringectomies parcials, totals i ampliades per via externa	2
Fistuloplàstias fonatòries	2
Faringolaringuectomías. Cirurgia dels tumors malignes del si piriforme	3-2
Paratiroidectomia	2
Cirurgia tiroïdal: Hemitiroidectomia. Tiroidectomia subtotal. Tiroidectomia total amb i sense buidament ganglionar	2
Submaxilectomia.	1
Exèresis extracapsular de tumor benigne de glàndula paròtide	3-2
Parotidectomia parcial	2-1
Parotidectomia total conservadora i total radical amb i sense buidament ganglionar	3

4- ORL HOSPITAL GENERAL UNIVERSITARI D'ASTÚRIES (1 mes)

Es realitza de manera sistemàtica, de R3, tenint establert un pacte sistemàtic entre institucions per a la seva realització. Segons en el mes concret que es programi, es rebaixarà la durada de les 3 rotacions anteriors

Els objectius docents són l'aprenentatge de patologies complexes de la glàndula tiroide i patologia de base de crani.

5- ROTACIÓ ELECTIVA (duració variable)

Durant el darrer any, el resident podrà demanar de fer una estada en un altre centre especialitzat durant 1 ó 2 mesos per aprofundir els coneixements i expertesa en una àrea específica de la seva elecció. Aquesta demanda haurà de ser sempre argumentada, i el tutor serà qui decidirà finalment la seva tramitació o no.

En relació a la rotació per atenció primària establerta al nou programa docent de la nostra Especialitat (*ORDEN SCO/1262/2007, de 13 de abril 2007*), una vegada vistos i analitzats els objectius docents establerts pel Ministeri per aquesta rotació ("Ampliar la formació del resident en: Comunicació assistencial, relació médico-paciente, en la faceta preventiva y asistencial (individuo, familia y comunidad con un enfoque bio-psico-social) de la especialidad de Medicina Familiar y Comunitaria, el razonamiento clínico en un contexto de alta incertidumbre diagnóstica y alta frecuentación, así como conocer aspectos básicos relativos a la organización, funcionamiento y gestión de los Centros de Salud, según el plan formativo que se determina"), es va considerar en el seu moment que els residents ja assoleixen aquests objectius al llarg del programa formatiu de la nostra Unitat Docent; tenen coneixement de la patologia i dels circuits de medicina primària, donat que roten un cop per setmana durant els primers dos anys de formació pel CAP controlat pel metges adscrits al nostre Servei, i coneixen les patologies i les vies de drenatge dels pacients segons prioritats. Es va desestimar per tant la seva implantació, comunicant-se aquesta decisió argumentada a la comissió de docència en data 29 de gener 2010.

5- Guàrdies

R1: Realitzaran al Servei d'urgències, integrats a l'equip de cirurgia general.

Puntualment, es podrà fer càrrec de la patologia ORL que es vegi en aquest punt de guàrdia, sota la supervisió de l'adjunt de cirurgia general en presència en aquesta àrea.

R2 a R4: Guàrdies exclusivament d'especialitat, amb una mitjana de 4 o 5 mensuals assignades pel resident gran.

Durant la guàrdia, el resident és responsable de tenir cures dels pacients ingressats a sala així com d'atendre les urgències referides a l'hospital. El resident disposa d'un adjunt localitzable al qual se li pot consultar qualsevol procediment o pot personar-se en cas de necessitat (nivell de responsabilitat 1). En cas de requerir cirurgia, la presència de l'adjunt és obligatòria.

6- Activitats formatives del pla transversal comú:

ACCIONS FORMATIVES	MODALITAT	R1	R2	R3
Sessió Acollida Residents	presencial	•		
Suport Vital Bàsic	presencial	•		
Curs urgències quirúrgiques	presencial	•		
Estació de treball clínic	presencial	•		
Tallers d'habilitats	presencial	•	•	
Tallers simulació	presencial		•	
Suport Vital Avançat (àrees concretes)	presencial	•		
Comunicació en l'àmbit assistencial	presencial	•		
Seguretat del pacient	on line	•		
Formació en prevenció de riscos laborals	on line	•		
Curs radioprotecció	on line	•		
Metodologia de recerca	on line	•		
Estadística bàsica amb Stata	presencial		•	
Infecció nosocomial	presencial		•	
Dilemes ètics	presencial		•	
Gestió clínica	Online/presencial			•

7- Activitat formativa docent que es realitza al Servei

- **Sessió ordinària del Servei.** Al Servei d'ORL es presenta setmanalment una sessió bibliogràfica o de revisió de casos tant per adjunts com per residents. El resident presenta un mínim d'una sessió ordinària per any de residència. Aquestes sessions són tutoritzades per un adjunt/a de la secció pertinent.
- **Cursos de dissecció.** Actualment el servei organitza dos cursos de dissecció: curs de dissecció cervical i parotida i curs de dissecció nasosinusal. Els residents de primer any son convidats a participar al curs de dissecció cervical i

els de tercer any al de dissecció nasosinusal. El servei disposa de laboratori d'os temporal propi on els residents poden practicar el fressat d'os temporal amb supervisió directa dels adjunts de la secció d'otologia.

- **Cursos monogràfics.** Les diferents seccions del servei organitzen diversos cursos monogràfics: pròtesis orella mitjana, al·lèrgia... Els residents són convidats a participar gratuïtament.
- **Sessions de residents.** Anualment s'estableix un programa de sessions de residents organitzat per una de les seccions del servei de forma alternant (laringologia, otologia i rinologia). Les sessions tenen una periodicitat setmanal. Al finalitzar el curs acadèmic al juny es realitza un examen escrit sobre els continguts tractats durant aquell curs.

8- Assistència a activitats de formació de l'especialitat:

- **Participació a la Societat Catalana d'ORL.** Els residents són animats a participar des del primer any de residència a les activitats formatives de la SCORL: Sessions ordinàries, reunions Inter hospitalàries, congrés.
- **Curs de dissecció d'os temporal.** Els residents participen en un curs extern de dissecció d'os temporal abans de la primera rotació per otologia.
- **Curs de benvinguda a la ORL.** Els residents 1 assisteixen al curs de benvinguda a l'especialitat organitzat per la Sociedad Española de ORL y CCC.

9- Afavorir l'activitat de recerca dels residents:

- **Participació a congressos.** Els residents són animats a participar a congressos a partir del segon any de residència, tant d'àmbit nacional com internacionals. Els R3-R4 han de presentar un mínim d'una comunicació oral o pòster al Congrés Nacional de la SEORL cada any.
- **Publicacions i tesi doctoral.** El servei d'ORL manté una intensa activitat científica en diverses àrees de l'especialitat. Els residents que ho desitgin poden participar en la feina de recerca per publicar. Així mateix es dona la possibilitat de fer la tesi doctoral durant la residència.